

La decisió del jutge de l'Audiència Nacional Baltasar Garzón d'ordenar el tancament de Batasuna i la posada en marxa del procés previst en la llei de partits, que va entrar en vigor el passat 27 de juliol, per a deixar fora de la legalitat la formació abertzale ha provocat una autèntica convulsió política i social a Euskadi. El passat 26 d'agost, dilluns, el Congrés dels Diputats, reunit en ple extraordinari, va demanar al Govern presidit per José María Aznar que inste el Tribunal Suprem a il·legalitzar Batasuna, amb 295 vots a favor, 10 en contra i 29 abstencions. Mentre que CiU, IU, BNG i Chunta Aragonesista optaven per l'abstenció, PNB, EA, Iniciativa per Catalunya i ERC es quedaven sols en el seu rebuig frontal a la mesura proposada. Dos dies després, el Ministeri Fiscal decidia també presentar davant el Tribunal Suprem una demanda per a la il·legalització de Batasuna, en paral·lel a la interposada pel mateix Govern.

Poques hores abans de la històrica sessió parlamentària es coneixia una resolució judicial de Garzón que ordenava suspendre aquesta força política durant tres anys com a culminació, de moment, de la investigació sobre les preteses vinculacions entre ETA i l'esquerra abertzale. Quasi immediatament, la policia espanyola va procedir a tancar les seus de Batasuna a Navarra i durant la jornada següent l'Ertzaintza va fer el mateix a Vitòria, Bilbao i Sant Sebastià. En aquestes tres capitals es van produir escenes de violència entre els militants independentistes situats tant a l'exterior com a l'interior de les seus i les forces policials, que van actuar amb una contundència severa. Els membres de la formació abertzale van corejar crícs en demanda de democràcia per al País Basc i que criticaven l'actitud del PNB i del lehendakari Ibarretxe per "obeir els dictats del Govern espanyol". A la seu bilbaïna de Batasuna en la qual va entrar la policia autonòmica hi havia, entre altres, els dirigents Arnaldo Otegi, Jone Goirizelaia, Ibon Arbulu, Eusebio Lasa i Karmelo Landa, així com els regidors de la formació abertzale a la capital biscaïna i diversos *junteros* (membres de les juntes generals dels territoris

històrics). Alguns d'ells es van encadenar a la balconada de la seu, però finalment van ser desallotjats pels ertzaines. A la mateixa porta del local, Otegi assenyalava que amb l'actuació de l'Ertzaintza "es retrata el lehendakari, aquest que passa el dia parlant de drets humans i de diàleg fins a la matinada". Aquestes paraules eren un reflex fidel de la incòmoda posició en què Garzón havia deixat el PNB i EA, que tot i oposar-se a les mesures adoptades contra Batasuna veien com la policia basca era l'encarregada de dur-les a terme. Fa poc més d'un any que el mateix Otegi inaugurava la cèntrica i àmplia seu de la seua formació a Biscaia, situada a la plaça de l'Arenal, justament al pis inferior de la seu central d'Eusko Alkartasuna en aquest territori. Després d'haver passat uns quants anys en la vetusta seu del carrer Astarloa, també visitada personalment per Garzón en alguna ocasió, el final de l'anomenat "procés Batasuna", destinat en un principi a unificar l'esquerra abertzale i posat en marxa al final de la treva d'ETA, culminava amb l'obertura d'una nova seu situada en un dels millors racons de Bilbao amb la presència de representants d'organitzacions polítiques, sindicals, socials i culturals. Ara només queden les restes de l'actuació policial en unes instal·lacions que presenten un aspecte fantasmal.

Un procés complex. El procés engegat per Garzón s'entreu extremadament complex. Les seues clausurades acullen també oficines del sindicat LAB i de diversos grups socials relacionats amb l'esquerra abertzale. La titularitat jurídica d'aquestes varia notablement d'un poble a un altre. En tot cas, fins i tot les *herriko tabernak*, "bars populars" en basc, estan entre els objectius del jutge de l'Audiència Nacional. Aquests bars són locals d'oci vinculats a l'esquerra abertzale i Garzón va obrir un altre procediment contra ells el passat mes d'abril, que segueix el seu curs independentment dels acords de la darrera setmana d'agost. El magistrat ha pres com a referència la coordinadora d'*herriko tabernak* per a identificar-les i actuar contra aquestes, sense tenir en compte la diversa titularitat d'aquests

IRIGÓ AZCOVIA

El procés posat en marxa per Garzón s'entreu extremadament complex

establiments. Per tant, a més dels locals de Batasuna pròpiament dits, objectiu del tancament decretat el 26 d'agost, les *herriko tabernak* també estan en un seriós perill en un futur molt pròxim. En tot cas, per exemple a Leizta, localitat navarresa on governa Batasuna, la policia espanyola va tancar el local de la formació liderada per Otegi i Permach, però no va actuar contra els bars abertzales.

Un altre clar exemple de com resulta d'intricada la situació el trobem a Biscaia. En una de les localitats basques més emblemàtiques, Gernika, l'esquerra abertzale posseeix un preciós edifici de pedra en ple centre de la vila. Una anciana seguidora del que llavors s'ano-

Manifestació contra la il·legalització de Batasuna, el passat 26 d'agost a Bilbao. Diversos militants de base d'aquest partit consideren que el jutge Baltasar Garzón amb la seva decisió de tancar les seues de Batasuna ha pretès posar a prova el Govern de Vitòria i alhora provocar un conflicte entre nacionalistes.

menava Herri Batasuna va decidir vendre-la a la coalició fa dotze anys a la meitat del preu real. Uns 250 socis van posar cent mil pessetes cadascun i a més es va sol·licitar un crèdit de 40 milions més per a afrontar el pagament. El crèdit es va liquidar l'any passat. La titularitat de l'edifici recau en el sindicat LAB i en un grup cultural anomenat Arrano Kultur Taldea i és regit per un òrgan directiu elegit pels socis. Aquest últim grup realitza diverses activitats de tipus social i cultural a la vila i participa en campionats de futbol o en l'elaboració del programa de les festes patronals, per posar dos exemples.

La casa té dos bars, un *txoko* o lloc per a fer reunions de caràcter gastronòmic, i locals destinats a diversos col·lectius, entre els quals es troba la mateixa Batasuna. A les dependències de l'edifici s'han desenvolupat des de cursos de cuina fins a reunions dels hostalers de la localitat. No en va, en el moment de la seua obertura va arribar a disposar d'un restaurant llogat a un particular. Ara, tot sembla indicar que la zona destinada a Batasuna serà precintada i continuaran funcionant la resta de dependències, encara que, tal com assenyalava un militant "amb Garzón pel mig és impossible saber què passarà". De cara al futur, algun dels socis

“Les actuacions de Garzón manquen de credibilitat per a la majoria dels bascos”

consultats per EL TEMPS pensa fins i tot que la propietat podria ser finalment subhastada per ordre judicial i venuda per pagar les despeses originades per la *kale borroka*. En l'actualitat el valor de l'edifici, de tipus monumental, podria superar molt fàcilment els 200 milions de pessetes. En tot cas, els militants de Batasuna de la localitat, en què compten quatre regidors (el PNB en té set, EA, quatre i el PSE-EE i el PP, un cadascun), fan crides a la mobilització ciutadana per afrontar l'imminent precinte i divendres passat es va celebrar una manifestació de protesta pels carrers de la vila.

Independentment de la filiació política, a Gernika les mesures adoptades per Garzón generen un rebuig frontal entre la im-

mensa majoria dels ciutadans i els comentarials al carrer van, gairebé de manera unànime, en aquesta direcció. Un veterà militant del PNB de la històrica ciutat basca, per exemple, va comentar: “Encara que el nostre rebuig a la violència és total, pensem que el tancament i la il·legalització de Batasuna seran perjudicials per a aconseguir la pau, perquè ens trobem davant un atac contra la llibertat d'expressió política.” No obstant això, va deixar clar que no secundarà les mobilitzacions de Batasuna “perquè la seua trajectòria dels tres últims anys és un llast insuperable”. “En una altra situació ens haguérem llançat al carrer”, va matisar, encara que va afegir que “les actuacions de Garzón manquen de credibilitat per a la majoria dels bascos, ja que busca protagonisme personal anant a remolc del PP i dictant actuacions insostenibles, com les que van afectar el seu dia AEK (Coordinadora per a l'alfabetització d'adults en llengua basca) o a Zabaltzen (grup editorial) que el jutge va tractar també de vincular a ETA”.

Ertzaintza i PNB. La intervenció de l'Ertzaintza en el tancament de les seues de la comunitat autònoma basca ha generat un gran malestar entre la militància de Batasuna i un ampli debat en la societat basca, sobretot en la part que s'identifica amb els partits nacionalistes.

A més de les paraules d'Arnaldo Otegi que critiquen durament el Govern basc, diversos militants de base consultats consideren que, amb l'esmentada resolució, Garzón ha pretès posar a prova l'executiu de Vitòria per a comprovar si, malgrat l'oposició a les mesures adoptades, ordenaria fer-les efectives i, d'altra banda, creuen que es buscava crear un conflicte entre els partits nacionalistes. Les declaracions del portaveu de l'executiu presidit per Juan José Ibarretxe, Josu Jon Imaz, en què assenyalava que aquestes mesures donaven oxigen a Batasuna, han indignat aquesta formació. Després de qualificar de “vergonyosa” l'actuació del Govern basc, militants de base, com Aitor, que va parlar per a EL TEMPS, lamentaven que “en lloc de situar el que succeeix en paràmetres polítics subratllant el retall de llibertats que això suposa, Imaz gairebé considera que Garzón

L'Ertzaintza desallotja la seu de Batasuna a Sant Sebastià el passat 27 d'agost. Alguns dirigents de la formació, com Arnaldo Otegi (primer per la dreta) es van encadenar al balcó.

ha fet un favor a Batasuna". Així, doncs, insisteix a denunciar que, encara que el PNB haja repetit en públic que és contrari a deslegalitzar la formació independentista, aplica les mesures destinades a aquesta finalitat d'acord amb la legalitat espanyola i "parla de crear un nou marc jurídicopolític, però acata les ordres del Govern espanyol". Seguint la mateixa línia argumental conclou que "encara que diguen que els bascos han de decidir el seu futur, els partits del Govern basc aplicaran mesures a les quals majoritàriament s'oposa la ciutadania basca, i això és vergonyós".

Els efectes que aquesta situació pugui produir en les forces nacionalistes són objecte de diversa anàlisi. En tot cas, Batasuna crítica que les forces que formen el Govern d'Ibarretxe actuen "com si hagueren perdut les eleccions del 13 de maig de 2001". Aitor assenyalava a EL TEMPS que "el Govern basc ha de passar a l'ofensiva davant el PP i el PSOE amb la legitimitat que li dona la seua àmplia victòria electoral i el gran cabal de vots. S'ha parlat molt de realitzar una consulta popular, però no se concreta. El que està passant és un atac contra el conjunt del nacionalisme basc, no sols contra Batasuna, i encara que avui dia dir que la llei de partits es pot aplicar a PNB o EA és un exercici de

pur victimisme, no caldria descartar aquesta possibilitat en el cas que aquests partits optaren per fer un salt qualitatiu amb vista a la consecució d'un marc polític diferent a l'actual".

Vénen anys durs. Després del colp, l'esquerra abertzale s'afanya a trobar esclatxes per poder continuar present en l'àmbit polític en tot Euskadi, ja que ningú no dubta de la seua permanència a escala social. Encara que el tancament decretat per Garzón no impossibilitaria la creació d'una nova formació, són conscients que la llei de partits sí que ho fa i que a partir del pronunciament del Tribunal Suprem els marges d'actuació són escassos. De moment, el Suprem citarà Batasuna perquè pugui presentar-se en un termini de vuit dies, estudiarà la demanda d'il·legalització i, si l'admet a tràmit, donarà un termini de vint dies al partit independentista per a presentar les al·legacions. Després s'obrirà un termini per a practicar les proves que sol·liciten les parts i, tot seguit, es donarà un termini de vint dies naturals perquè formulen al·legacions. El Suprem dictarà sentència en altres vint dies i s'espera que tot el procés acabe a finals del present any. En el cas que el Tribunal decidisca tenir en compte les peticions del Govern espanyol i del ministeri públic,

una cosa que a Euskadi ningú no dubta, Batasuna serà el primer partit il·legalitzat des de la fi del franquisme.

Amb vista a les eleccions municipals de 2003 es preveu que es presenten candidatures independents de caràcter local que recullen el seu testimoni. A més, la formació continuarà operant des del País Basc francès i la seua seu central, que es trobava a Pamplona, es traslladarà de fet a Baiona. De totes maneres, encara no hi ha una resposta concreta sobre el que succeirà als quatre territoris peninsulars. "Haurem de començar de zero", admeten les fonts consultades, "però no veiem majors dificultats a l'hora de continuar difonent el nostre missatge", encara que reconeixen que es perdrà "eficàcia i referencialitat".

Els seguidors de Batasuna creuen que el procés d'il·legalització com a conseqüència de la negativa a condemnar l'atemptat perpetrat per ETA contra el quarter de la Guàrdia Civil de Santa Pola és "una excusa", i recorden que tampoc Aralar, el partit provinent d'Euskal Herritarrok i liderat per Patxi Zabaleta, utilitza la paraula condemna i que, no obstant això, no s'han adoptat les mateixes mesures contra aquests. "S'actua contra Batasuna perquè l'esquerra abertzale fa mal políticament a l'estat espanyol", insisteixen. Quan se'ls pregunta què esperen del PNB i d'EA en aquestes circumstàncies, a Gernika, comentaven a EL TEMPS que mantenen l'esperança que l'Ajuntament, governat per aquestes dues formacions, els cedisca locals en què puguin continuar amb l'activitat política, tot i que no confien massa en gestos polítics de major transcendència a escala d'Euskadi. En tot cas, sembla evident que la il·legalització d'una formació política amb una àmplia base social crisarà fins a extrems desconeguts fins ara la societat basca. Encara que els parlamentaris, els *junteros* i els regidors de Batasuna puguin continuar als seus llocs fins a les pròximes eleccions, s'obre una etapa de gran incertesa. "Vénen anys molt durs", és l'opinió generalitzada entre els abertzales. La solució al conflicte basc sembla més llunyana que mai.

Joseba Arruti